

„Aktivnosti Porezne uprave Federacije BiH u cilju poboljšanja naplate javnih prihoda“

1. Uvod

Porezna uprava Federacije BiH je federalna uprava u sastavu Federalnog ministarstva finansija. Kao izvršni organ nadležna je za primjenu Zakona o Poreznoj upravi FBiH kojim se reguliše osnov za primjenu svih poreznih zakona. Porezna uprava Federacije BiH ima pravo i obavezu da nadzire, obračunava, utvrđuje i razrezuje javne prihode koji su navedeni u Zakonu o Poreznoj upravi FbiH, i to:

- *sve vrste federalnih, kantonalnih, gradskih i općinskih poreza;*
- *doprinose;*
- *naknade od igara na sreću,*
- *takse (takse na istaknutu firmu i takse za držanje aparata za igre na sreću i zabavne igre);*
- *posebne naknade (opće vodne naknade, naknade za korištenje opće korisnih funkcija šume i posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća);*
- *članarine (turističkih zajednica i obrtničkih komora) i*
- *novčane kazne za porezne prekršaje.*

Postojeća organizacija Porezne uprave ima utemeljenje od 2002. godine, kada je donesen Zakon o Poreznoj upravi Federacije BiH. Organizovana je na dva nivoa, i to na nivou Središnjeg ureda sa sjedištem u Sarajevu i na nivou deset kantonalnih poreznih ureda sa pripadajućim poreznim ispostavama (73 ispostave). Trenutno je u toku izrada nove organizacione strukture Porezne uprave u cilju usaglašavanja sa Zakonom o državnoj službi.

Vizija Porezne uprave je da postane pravedan, racionalan, efikasan, respektabilan i transparentan porezni organ koji će dati doprinos razvoju moderne i stabilne države BiH. To će se postići učinkovitijom kontrolom i naplatom javnih prihoda, aktivnostima u sprečavanju porezne evazije i sivog tržišta i kvalitetnim pružanjem usluga poreznim obveznicima.

Osnovna poslovna misija Porezne uprave je potpuna primjena važećih zakona i propisa u postupku tačnog utvrđivanja i naplate poreznih obaveza, uz što bolju i transparentniju saradnju s poreznim obveznicima i poštivanje svih prava i obaveza poreznih obveznika.

Aktivnosti Porezne uprave u posljednje vrijeme su usmjerene u više pravaca i ciljeva. Neki od tih koji će biti navedeni u ovom radu su:

- da Uprava tačno i učinkovitije obračunava i naplaćuje javne prihode,
- da Uprava preduzima sve aktivnosti na podizanju svijesti poreznih obveznika o plaćanju poreza i podizanju porezne discipline na višu razinu,

¹ V.d. direktora Porezne uprave Federacije BiH, Središnji ured Sarajevo, Husrefa Redžića 4, 71000 Sarajevo, e-mail: puinfo@fpu.gov.ba, rad je objavljen u Zborniku radova sa 17. Međunarodnog simpozija održanog u organizaciji Revicon d.o.o., 26 i 28 maja u Neumu

- da Uprava kroz prijedloge i inicijative doprinese da propisi iz oblasti javnih prihoda budu: pravedniji, razumniji, jasniji i jednostavniji za primjenu, da osiguraju dugoročnu održivost i postojanost poreznih rješenja kako bi se smanjili rizici neplaćanja, evazije, utaja i prevara, kao i smanjenje neizvjesnosti što ih donosi svaka promjena porezne politike, kao i da ovi propisi ne proizvode značajne toškove ubiranja kako za Upravu tako i za porezne obveznike.

Kada su u pitanju naprijed navedene aktivnosti treba kazati da je Međunarodni monetarni fond – Odjel za fiskalne poslove u svom Izvještaju za poboljšanje rezultata rada Porezne uprave FBiH iz aprila 2016. godine ocijenio pozitivan napredak i da je menadžmet Uprave u kratkom periodu identificirao niz značajnih preporuka na putu ka uspostavljanju moderne, učinkovite i efikasne porezne uprave.

2. Aktivnosti Porezne uprave Federacije u cilju povećanja naplate javnih prihoda

U 2015. godini, a naročito u zadnja dva mjeseca, rad Porezne uprave obilježile su pojačane aktivnosti u svim segmentima rada, posebno inspekcijском nadzoru, kontroli i naplati javnih prihoda, uspostavljanju efikasnog sistema dobrovoljnog ispunjavanja poreznih obaveza, sankcionisanju svih onih koji ne izvršavaju svoje obaveze u skladu sa zakonom. Sve poduzete aktivnosti imale su za cilj potpuno izvršenje obaveza radi prikupljanja javnih prihoda za koje je nadležna Porezna uprava, što je u 2015. godini rezultiralo do sada rekordnom naplatom javnih prihoda od 4.104.714.020 KM. Rast prihoda je bio prisutan i u prethodnim godinama. Tako je u 2014. ostvaren rast od 5%, u 2013. godini 2,76%, u 2011. godini 2,53%, ali je povećanje naplate javnih prihoda od 8,12% koje je obilježilo 2015. godinu rekordan rast naplate u odnosu na posljednjih nekoliko godina.

Krajem 2015. godine Porezna uprava je uvela novi koncept inspekcijског nadzora tako da provodi brze kontrole, potpune kontrole i kontrole po nalogu drugih organa. U ovom konceptu nadzora Uprava je željela da u kratkom roku pokrene brze aktivnosti na smanjenju sive ekonomije, rada na crno, neevidentiranja prometa putem fiskalnih uređaja, rada bez odobrenja i tako poveća uplatu javnih prihoda i podigne svoj autoritet. Brzim kontrolama se nastojalo što brže i efikasnije uticati na povećanje discipline poreznih obveznika i brže punjenje budžeta. Samo tokom 16 provedenih sveobuhvatnih jednodnevnih akcija na području FBiH Porezna uprava je izvršila 3.724 kontrole pri čemu je zapečatila 759 poslovnih objekata, otkrila 391 objekat koji je radio bez odobrenja za rad, otkrila 285 objekata koji su radili bez fiskalnog uređaja. U ovim aktivnostima Porezna uprava je otkrila 1.343 neprijavljena radnika, pri čemu je izdala 2.205 prekršajnih naloga sa izrečenim novčanim sankcijama u iznosu od 5.210.020,00 KM. Također, u postupku inspekcijског nadzora Uprava je u 2015. godini podnijela 9.183 prekršajna naloga sa izrečenim kaznama u iznosu od 13,5 miliona maraka i 44 izvještaja o počinjenim krivičnim djelima iz KZ FBiH. U 2015. godini inspektori Porezne uprave su utvrdili ukupne dodatne porezne obaveze u iznosu od 235.989.184,00 KM, a u prva 3 mjeseca ove godine 27.329.118,00 KM.

Naročito treba ukazati na to da osnovni i primarni cilj Porezne uprave nije kažnjavanje, pečaćenje i zatvaranje objekata. Cilj je da svaki porezni obveznik ispunjava svoje obaveze, da ih dobrovoljno prijavi i plati, da prijavi svakog radnika. Da cilj Porezne uprave nije represija Uprava je pokazala medijskom najavom inspekcijских kontrola koje nije izvršila, jer je pružala priliku obveznicima da svoje poslovanje usklade sa zakonima.

Međutim, brze kontrole pružaju informaciju da značajan broj obveznika i dalje ne posluje propisno, pa će Uprava u narednom periodu ove kontrole pojačati.

Porezna uprava ne smatra uspjehom naprijed izrečene sankcije, ali smatra uspjehom rekordnu naplatu javnih prihoda u 2015. godini od preko 4,1 milijarde maraka, u kom iznosu najveći doprinos je obveznika koji nisu sankcionisani. Za Poreznu upravu bi bio još veći uspjeh da je naplata prihoda bila preko 4,5 milijardi maraka, a da Uprava nije nikog sankcionisala. Porezni inspektori osjećaju i imaju nelagodu kad zapečate obvezniku radnju, ali osjećaju i zadovoljstvo kad se pečaćenjem radnje obveznik primora da izvrši prijavu neprijavljenog radnika. Dobra je stvar kad svaki obespravljeni zaposlenik počne ostvarivati svoja prava u skladu sa važećim zakonima, jer radnici zaposleni na crno ne ostvaruju niti jedno pravo koje im pripada po osnovu radnog odnosa: penziono, zdravstveno osiguranje, zaštitu na radu i sl. Zbog toga Porezna uprava ulaže značajne napore na povećanju javnih prihoda kroz smanjenje sive ekonomije.

Prema procjenama, u 2015. godini **siva ekonomija** je iznosila cca 30% društvenog bruto proizvoda, dok smanjenje sive ekonomije za 1% može imati za rezultat nove javne prihode od oko 30 miliona KM. Slijedom ovih procjena, a imajući u vidu da su direktni porezi u prva 4 mjeseca 2016. godine povećani za preko 133 miliona maraka, logički se može zaključiti da je i procenat sive ekonomije smanjen za cca 3%. Sprečavanje sive ekonomije zahtijeva sistemsko i sinergijsko djelovanje više subjekata i faktora. Siva ekonomija se može uspješno rješavati sinhronizovanim djelovanjem svih kontrolnih organa i sudova s jedne strane i donošenjem zakona koji ne podstiču sivu ekonomiju. Bitni faktori za smanjenje sive ekonomije su: dobar pravni okvir, dobra kontrola granica, uvoza, smanjenje gotovine u platnom prometu i učinkovitiji rad kontrolnih i nadzornih organa i sudova. Porezna uprava će i u narednom periodu intenzivirati aktivnosti i učiniti sve iz svoje nadležnosti za suzbijanje ovog negativnog i razarajućeg društveno-ekonomskog fenomena.

U cilju pravedenijeg oporezivanja, povećanja porezne baze oporezivanjem prihoda koji nisu oporezovani, ili su neprimjereno oporezovani, sprečavanja zloupotreba, jednostavnijeg obračuna i kontrole i povećanja javnih prihoda, Porezna uprava je Federalnom ministarstvu finansija i Vladi Federacije BiH uputila inicijative za izmjenu slijedećih zakona i propisa: Zakona o Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa, Zakona o porezu na dohodak, Zakona o igrama na sreću, Zakona o Poreznoj upravi FBiH, Odluke o radnom vremenu i prijedloge za rješenje poreznog duga. Vlada FBiH je izmijenila Odluku o radnom vremenu pa porezni inspektori mogu raditi kontrole u bilo koje vrijeme.

Inicijativa za **izmjenu Zakona o Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa** se odnosi na: obavezu prijave zaposlenika prije početka rada i izdavanje online uvjerenja o uplaćenim doprinosima. Inicijativa je prihvaćena usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa, koji je stupio na snagu 28.04.2016. godine. Prema ovom zakonu, porezni obveznici su dužni prijavu svakog novog zaposlenika podnijeti nadležnoj poreznoj ispostavi najkasnije dan prije početka rada zaposlenika. Porezna uprava putem svoje web stranice i medija obavijestila je porezne obveznike o ovim izmjenama i pozvala porezne obveznike da prijavu radnika izvrše prije nego što zaposlenici započnu sa radom kako se ne bi izlagali nepotrebnim sankcijama i troškovima. Također je prihvaćena i inicijativa za izmjenu ovog zakona za izdavanje online uvjerenja o uplaćenim doprinosima, pa će svaki osiguranik moći putem interneta bez uticaja poslodavca dobiti informaciju o uplaćenim doprinosima. Unošenjem pristupnih podataka osiguranici - zaposlenici vrlo brzo će dobiti

informaciju o uplaćenim doprinosima za penzijsko i invalidsko osiguranje, doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti po godinama počev od 01.01.2011. godine. U toku je testiranje aplikacije koja će se vrlo brzo moći koristiti. Do obavještenja o načinu pristupa aplikaciji osiguranici mogu da podnesu zahtjev nadležnoj poreznoj ispostavi, a Porezna uprava FBiH izdat će uvjerenje iz Jedinственog sistema koje sadrži podatke o iznosu uplaćenih doprinosa. Za podršku ovim aktivnostima uključio se USAID i finansirao projekat i kampanju za medijsku podršku.

Očekivani efekti izmjena Zakona o Jedinственom sistemu bit će: povećanje discipline prilikom prijave i odjave radnika, smanjenje mogućnosti zloupotrebe, veći broj prijavljenih radnika, veće uplate doprinosa i poreza na dohodak, veći broj informacija – predstavki od strane radnika o poslodavcima koji ne ispunjavaju zakonom propisane obaveze, pravovremeno poduzimanje mjera od strane Porezne uprave prema poslodavcima, smanjenje mogućnosti obmane osiguranika od strane poslodavca, smanjenje troškova Porezne uprave za slanje pisanih uvjerenja, itd.

Inicijativa za izmjenu **Zakona o porezu na dohodak** se odnosi na oporezivanje: dobitaka od igara na sreću do 100,00 KM, ugovora o djelu, toplog obroka, regresa i drugih koristi (dohodaka) čije oporezivanje nije ograničeno i propisano u apsolutnim iznosima uz obavezu svih ovih isplata na račun kod poslovnih banaka. Prihvatanje ovih inicijativa imat će za rezultat povećanje poreznih baza, sprečavanje zloupotreba u isplati, jednako oporezivanje dobitaka od igara, sprečavanje zloupotreba ugovora o djelu, pravedniju socijalnu zaštitu zaposlenika, pravednije oporezivanje, smanjenje zloupotreba i fiktivnih isplata, apsolutni iznosi za razliku od procentualnih iznosa daju jednostavniji obračun i kontrolu, porezne obveznike dovodi u ravnopravniji položaj, smanjenje doprinosa na plaće... Procjena je da bi efekat od oporezivanja dobitaka do 100,00 KM porezom od 10% na godišnjem nivou bio povećanje javnih prihoda za preko 110,00 miliona maraka, a oporezivanje ugovora o djelu po prijedlogu Uprave za preko 26 miliona maraka na godišnjem nivou, dok efekat od drugačijeg oporezivanja toplog obroka, regresa i drugih naknada nije procijenjen zbog različitih opcija.

Inicijativa za izmjenu **Zakona o igrama na sreću** se odnosi na jednako oporezivanje svih igara na sreću tj. u procentu od svake pojedinačne uplate igrača. Očekivani efekti inicijative su: sve igre na sreću bit će jednako tretirane i oporezovane, smanjit će se mogućnost zloupotreba, pojednostavio bi se sistem kontrole, obračuna i naplate ovog prihoda. Procjena je da bi efekti od jednakog oporezivanja svih igara na sreću po stopi od 10% na godišnjem nivou u odnosu na postojeća rješenja bili novi prihodi od preko 120 miliona maraka.

Porezna uprava je pokrenula značajne aktivnosti u naplati **zaostalog poreznog duga**. Tako je u 2015. godini donijela 29.857 rješenja o prinudnoj naplati i 7.182 rješenja o obustavi transakcija preko računa, te postigla naplatu duga od 119,7 miliona maraka. Do 31.03.2016. godine Uprava je donijela 8.098 rješenja o prinudnoj naplati i 1.836 rješenja o obustavi transakcija preko računa, te postigla naplatu duga od preko 29,5 miliona maraka. Međutim, i pored ovih aktivnosti dug u prisilnoj naplati na dan 31.03.2016. godine sa obračunatim zateznim kamatama je iznosio preko 2,3 miliona maraka. Također, pored ovog duga postoji i dug koji nije pristigao u prisilnu naplatu koji iznosi oko 1 milijardu maraka. Porezna uprava je izvršila sve pripreme i odlučno krenula u naplatu ovog duga s ciljem da 20.04.2016. godine izvrši blokadu računa svih dužnika uključujući i dužnike iz javnog sektora koji su u vlasništvu organa vlasti u FBiH, a koji duguju preko 1,1 milijarde maraka. Ove aktivnosti privremeno je zaustavila Vlada FBiH na period od 60 dana u kojem periodu treba pripremiti zakonska rješenja za naplatu ovog duga.

Imajući u vidu iznos duga, te da jedna od primarnih reformskih aktivnosti treba biti rješavanje postojećeg poreznog duga i iznalaženje mehanizama za sprečavanje rasta duga u budućnosti, Porezna uprava je u ovom pravcu uputila slijedeće inicijative i prijedloge: da subjekti koji duguju u roku od 15 dana plate 10% glavnog duga koji se odnosi na period do 31.12.2015. godine i sve obaveze koje su nastale u 2016. godini, zamrzavanje duga, oprost kamata, oprost troškova prisilne naplate, plaćanje duga na rate bez obračuna kamata na period do pet godina, oprost dijela glavnog duga, (direktnih poreza starijih od 10 godina, doprinosa za zdravstvo u slučajevima kada nije korištena zdravstvena zaštita jer Fond zdravstva nije ovjeravao radnicima zdravstvene knjižice), istovremenu razmjenu naloga za plaćanje u slučajevima gdje postoje međusobne obaveze i potraživanja između dužnika i korisnika sredstava javnih prihoda.

Prijedlog je i da se dužnici oslobode obaveze obezbjeđenja garancija ili da se propiše mogućnost obezbjeđenja garancija putem mjenica, da se onemogući isplata plaća bez istovremene uplate poreza i doprinosa na plaće, da se banke zakonom obavežu da ne dozvoljavaju realizaciju naloga o isplati plaća bez plaćanja doprinosa, da se zakonom propiše da Porezna uprava sa bankama ima *on-line* vezu, donese propis o poreznom knjigovodstvu, dograde propisi kojima se reguliše naplata i prisilna naplata. Prijedlog je da su svi javni subjekti dužni plaćati tekuće obaveze blagovremeno, te ukoliko to ne izvrše da Porezna uprava, bez odlaganja, provede sve aktivnosti prisilne naplate, a u slučaju kašnjenja u otplati rata duže od 30 dana ili tekućih obaveza propisati obavezu pokretanja stečajnog postupka.

Ono na čemu Porezna uprava naročito insistira jeste da uz bilo koje usvojeno rješenje za plaćanje duga treba biti uslov da dužnici moraju plaćati tekuće porezne obaveze i da se oprost duga ne vrši na ime doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje koje ulazi u obračun penzijsko-invalidskog staža.

Paralelno sa ovim prijedlozima Porezna uprava je preporučila da svi organi upravljanja i osnivači dužnika hitno, a najkasnije u roku od 30 dana, izvrše analizu poslovanja, te provedu brze, duboke i fundamentalne promjene svih ključnih aktivnosti koje će dovesti do smanjenja i racionalizacije troškova, povećanja obima rada i prihoda, čime će se stvoriti uvjeti za blagovremenu uplatu javnih prihoda. Isto tako je potrebno zakonom zabraniti obavljanje svih javnih funkcija rukovodiocima privrednih društava i drugih poslovnih subjekata koji su vršili utaje poreza ili su svjesno izbjegavali da prijave i plate porez.

U posljednje vrijeme Uprava je pokrenula značajne aktivnosti na **povećanju javnih prihoda kroz jačanje porezne svijesti i porezne discipline poreznih obveznika**. Naime, porast javnih prihoda može se postići efikasnim nadzorom, pravednom, odmjerenom i brzom sankcijom. Međutim, kada je u pitanju podizanje discipline i porast javnih prihoda veoma važnu ulogu ima podizanje ukupne svijesti poreznih obveznika i građana o njihovoj obavezi da prijave i plate porez. U tom kontekstu, pored efikasnog i učinkovitog nadzora, veoma je važna uloga javnosti, odnosno medija i svijest građana da sami prijavljuju i plaćaju poreze, kao i da kontrolnim organima prijavljuju sve nepravilnosti i nezakovitosti u poslovanju poreznih obveznika. Da bi disciplinovali porezne obveznike i građane, odnosno podigli svijest da se porez mora platiti, potrebno je uspostaviti sistem koji će omogućiti da svi imamo jednaka prava i obaveze bez obzira u kom dijelu države živimo i radimo. Uloga države je u ovom segmentu izuzetno bitna, a u jačanju porezne svijesti i porezne discipline mora se krenuti sa specijalno osmišljenim marketinškim pristupom. Paralelno s tim, treba eliminisati sva neracionalna trošenja države, a sredstva koja se prikupe naplatom javnih prihoda u što većem obimu usmjeriti u razvojnu komponentu, u investicije i modernizaciju države da bi građani i društvo osjetili pravičnost poreznog sistema, odnosno da znaju da sredstva koja plaćaju za javne prihode putem

države su namijenjena za njih i buduće generacije, a ne da se time samo finansira rastrošan državni aparat.

Iako Porezna uprava nema odobren budžet za neku marketinšku kampanju, svoj rad je učinila transparentnijim i otvorila se prema javnosti. Porezna uprava putem svoje web adrese, svakog javnog i medijskog istupa prezentuje rezultate rada i poziva građane i porezne obveznike da poštuju zakone, prijave i plate porez kako se ne bi izlagali dodatnim troškovima zbog nepoštivanja zakona. Slogan poziva glasi:

„Prijavite i platite porez za svoju sadašnjost i budućnost”

Također, Porezna uprava FBiH je na svojoj web stranici postavila poziv građanima da Poreznoj upravi prijave nepoštivanje poreznih zakona, zapošljavanje neprijavljenih radnika, neizdavanje fiskalnih računa i druge koruptivne radnje. Uz punu diskreciju prijave se mogu dostaviti putem e-maila: *sivaekonomija@fpu.gov.ba* i *primjedbe@fpu.gov.ba*, putem SMS poruke na broj mobitela +387 61 724 610 i putem besplatnog poziva 080 020 333. Sve zaprimljene pozive i poruke prvo analiziraju obavještajno-istražni inspektori i prosljeđuju na postupanje odsjecima za inspekcijki nadzor. Slogan poziva glasi:

„Učinite korak za domovinu, pravednije društvo i bolji život svih građana“

Imajući u vidu značaj uloge koji u društvu imaju računovodstvena i revizorska profesija i cilj Porezne uprave da se naplata javnih prihoda povećava jačanjem porezne svijesti poreznih obveznika i da obveznici sami prijavljuju i plaćaju poreze, Uprava je uputila i javni poziv svim djelatnicima ove struke da prilikom obavljanja svojih poslova ne učestvuju i ne daju savjete ili pak pomažu poreznim obveznicima u vršenju nezakonitih radnji u poslovanju, da se suzdržavaju od bilo kojeg ponašanja koje može štetiti javnom interesu i biti diskreditirajuće za profesiju kojom se bave, da svojim savjetima i radnjama utiču da obveznici ne vrše nezakonite radnje, a da one koji to čine prijave Poreznoj upravi. Slogan poziva glasi:

„Vaša dužnost i odgovornost je da djelujete u javnom interesu i u skladu sa pravilima struke” i

“Zaštitite sebe i profesiju koju obavljate i budite partner Porezne uprave”.

Porezna uprava koristi svaku priliku da se zahvali svim poreznim obveznicima koji izvršavaju svoje zakonom propisane obaveze i svim licima koji na bilo koji način daju svoj doprinos u otkrivanju svih onih koji nezakonito posluju.

3. Naplata javnih prihoda u Federaciji BiH

a) Naplata javnih prihoda u 2015. godini

Naprijed navedene aktivnosti kao i druge koje nisu našle prostora da se navedu u ovom radu rezultirale su do sada rekordnom naplatom javnih prihoda od direktnih poreza i doprinosa u 2015. godini u iznosu od preko 4,1 milijarde maraka, a kako je to navedeno u tabelama koje slijede.

Naplaćeni porezni prihodi i doprinosi u 2015. i 2014. godini

R.b.	Naziv prihoda	2014	2015	Index	Razlika u KM
0	1	2	3	4 (3/2)	5

1	Naknade i takse	279.559.758	341.617.748	122,20	62.057.990
2	Porez na dohodak	283.915.679	330.160.562	116,29	46.244.883
3	Posebne naknade	175.248.470	207.589.872	118,45	32.341.402
4	Porez na dobit	161.637.446	187.673.128	116,11	26.035.682
5	Porezi na imovinu	81.630.391	141.733.269	173,63	60.102.878
6	Novčane kazne	36.696.425	41.291.582	112,52	4.595.157
7	Zaostale uplate poreza	7.779.413	7.214.955	92,74	-564.458
8	Ostali porezi	1.240.261	1.388.608	111,96	148.347
9	Direktni porezi (1 do 8)	1.027.707.843	1.258.669.724	122,47	230.961.881
10	Doprinosi (12 do 14)	2.767.533.475	2.843.375.750	102,74	75.842.275
11	Doprinos za PIO	1.518.540.273	1.570.050.367	103,39	51.510.094
12	Dop. za zdravs. osigur.	1.123.512.653	1.145.876.848	101,99	22.364.195
13	Dop. za osigur. od nezapos.	125.480.549	127.448.535	101,57	1.967.986
14	Ukupno direktni porezi i doprinosi (10+11)	3.795.241.318	4.102.045.474	108,08	306.804.156
15	Porez na promet (2)	1.307.271	2.668.546	204,13	1.361.275
16	UKUPNO (9+10+15)	3.796.548.589	4.104.714.020	108,12	308.165.431

Ukupna naplata prihoda i doprinosa za period od 01.01. do 31.12. 2015. godine je iznosila 4.104.714.020 KM, što predstavlja povećanje za 8,12% ili za 308.165.430 KM u odnosu na isti period 2014. godine. Naplata direktnih poreza u 2015. godini je iznosila 1.258.669.724 KM, što predstavlja povećanje naplate za 22,47% ili za 230.961.880 KM u odnosu na 2014. godinu.

U strukturi direktnih poreza svi porezi su ostvarili rast. Najviše je naplaćeno naknada i taksu 341.617.748 KM, zatim poreza na dohodak 330.160.562 KM, posebnih naknada 207.589.872 KM. Porez na dobit pravnih lica naplaćen je u iznosu od 187.673.128 KM i u odnosu na 2014. godinu to predstavlja povećanje za 16%.

Ukupna naplata doprinosa u 2015. godini iznosi 2.843.375.750,00 KM i u odnosu na prethodnu godinu ostvareno je povećanje za 2,74% ili 75.842.275,00 KM. U strukturi doprinosa najviše je naplaćeno doprinosa za PIO 1.570.050.367 KM koji su povećani za 3,39%. Doprinosi za zdravstveno osiguranje su iznosili 1.570.050.367 KM sa povećanjem naplate u iznosu od 1,99%, a doprinosi za nezaposlenost naplaćeni su u iznosu od 127.448.435 KM i imali su povećanje naplate od 1,57% u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupno naplaćeni porezni prihodi i doprinosi u Federaciji BiH po kantonima u periodu januar - decembar 2015/2014. godine ostvareni su u iznosima kako je to navedeno u sljedećoj tabeli:

R.b.	Naziv kantona	2014	2015	index	% učešće	Razlika
0	1	2	3	4 (3/2)	5	6
1	Sarajevski	1.430.340.109	1.532.082.325	107,11	37,32	101.742.216
2	Tuzlanski	625.219.271	662.236.340	105,92	16,13	37.017.069
3	Zeničko-dobojski	468.384.956	540.339.760	115,36	13,16	71.954.804
4	Hercegovačko-neretvanski	466.482.765	513.206.046	110,02	12,50	46.723.281
5	Srednjobosanski	269.603.009	291.968.706	108,30	7,11	22.365.697
6	Unsko-sanski	242.744.005	263.254.095	108,45	6,41	20.510.090
7	Zapadnohercegovački	132.839.280	137.559.672	103,55	3,35	4.720.392
8	Kanton br. 10	73.777.123	78.886.198	106,93	1,92	5.109.075
9	Posavski	39.432.786	42.905.084	108,81	1,05	3.472.298
10	Podrinjski	47.725.288	42.275.794	88,58	1,03	-5.449.494

² Reprogramirane obaveze, utvrđene obaveze u postupku prinudne naplate i obaveze utvrđene u inspekcijskoj kontroli pravnih lica koje se odnose na period do 31.12.2015. godine.

11	Ukupno	3.796.548.592	4.104.714.020	108,12	100,00	308.165.428
----	--------	---------------	---------------	--------	--------	-------------

U toku 2015. godine najveće učešće naplate javnih prihoda u ukupnoj naplati na području FBiH ima Sarajevski kanton, koji je sa naplatom od 1.532.082.325 KM predstavljao 37,31% ukupne naplate. Iza njega je Tuzlanski kanton sa učešćem od 16,13%, zatim Zeničko-dobojski 13,16%, Hercegovačko-neretvanski 12,5%, Srednjobosanski 7,11%, a kako je to navedeno u koloni 5 prethodne tabele. Naime, u 2015. godini svi kantoni imali su povećanje naplate osim Podrinjskog kantona koji je ostvario pad naplate za 11,42%.

Kada posmatramo rast naplate poreza i doprinosa u toku 2015. u odnosu na 2014. godinu po kantonima tada je najveći rast u odnosu na 2014. godinu ostvario Zeničko-dobojski kanton kod koga je ukupna naplata u 2015. povećana za preko 15% u odnosu na prethodnu godinu. Na drugom mjestu po povećanju naplate je bio Hercegovačko-neretvanski kanton sa povećanjem naplate od 10,02%, zatim Posavski kanton 8,81%, Unsko-sanski kanton 8,45%, Srednjobosanski kanton 8,30%, itd.

b) Naplata javnih prihoda u periodu od 01.01. do 30.04.2016.

U periodu od 01.01. do 30.04.2016. godine ostvaren je značajan rast javnih prihoda. Naime, u prva 4 mjeseca ove godine naplaćeni su javni prihodi u iznosu od 1.431.510.602,00 KM što predstavlja povećanje od 133.704.126,00 KM ili iskazano u procentima povećanje za 10,3% u odnosu na isti period 2015. godine. Naplata javnih prihoda u periodu od 01.01. do 30.04.2016. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

R.r.	Naziv prihoda	2015	2016	Index	Razlika u KM
0	1	2	3	4 (3/2)	5
1	Naknade i takse	111.446.744	132.520.670	118,91	21.073.926
2	Porez na dohodak	99.159.844	118.179.552	119,18	19.019.708
3	Posebne naknade	58.013.746	70.110.876	120,85	12.097.130
4	Porez na dobit	70.121.052	88.112.514	125,66	17.991.462
5	Porezi na imovinu	34.989.904	60.242.298	172,17	25.252.394
6	Novčane kazne	13.019.693	14.768.103	113,43	1.748.410
7	Zaostale uplate poreza	2.249.216	1.454.794	64,68	-794.422
8	Ostali porezi	485.111	462.249	95,29	-22.862
9	Direktni porezi (1 do 8)	389.485.310	485.851.056	124,74	96.365.746
10	Doprinosi (12 do 14)	907.978.295	945.158.438	104,09	37.180.143
11	Doprinos za PIO	505.536.321	523.054.155	103,47	17.517.834
12	Dop. za zdravs. osigur.	361.541.695	379.160.241	104,87	17.618.546
13	Dop. za osigur. od nezapos.	40.900.279	42.944.042	105,00	2.043.763
14	Ukupno direktni porezi i doprinosi (10+11)	1.297.463.605	1.431.009.494	110,29	133.545.889
15	Porez na promet*	342.871	501.108	146,15	158.237
16	UKUPNO (9+10+15)	1.297.806.476	1.431.510.602	110,30	133.704.126

Ukupna naplata prihoda i doprinosa za period od 01.01. do 30.04.2016. godine je iznosila 1.431.510.602,00 KM, što predstavlja povećanje za 10,30% ili za 133.704.126,00 KM u odnosu na isti period 2015. godine. Naplata direktnih poreza za period od 01.01. do 30.04.2016. godine je iznosila 485.851.056,00 KM. Ostvareno je povećanje naplate za 24,74% ili za 96.365.746,00 KM u odnosu na isti period 2015. godine.

Ukupni doprinosi naplaćeni su u iznosu od 945.158.438,00 KM što predstavlja povećanje u odnosu na 2015. godinu za 4,09% ili za 37.180.143,00 KM.

Ukupno naplaćeni porezni prihodi i doprinosi u Federaciji BiH po kantonima u periodu 01.01. do 30.04.2016. godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

R.b.	Naziv kantona	2015	2016	index	% učešće	Razlika
0	1	2	3	4	5	6
1	Sarajevski	494.130.186	527.035.721	106,66	36,82	32.905.535
2	Tuzlanski	208.223.702	215.655.458	103,57	15,06	7.431.756
3	Zeničko-dobojski	161.353.933	178.172.291	110,42	12,45	16.818.358
4	Hercegovačko-neretvanski	162.529.324	190.571.081	117,25	13,31	28.041.757
5	Srednjobosanski	92.574.262	104.207.518	112,57	7,28	11.633.256
6	Unsko-sanski	78.309.585	94.110.492	120,18	6,57	15.800.907
7	Zapadnohercegovački	47.648.768	58.256.656	122,26	4,07	10.607.888
8	Kanton br. 10	25.489.720	27.865.908	109,32	1,95	2.376.188
9	Posavski	13.503.845	14.777.386	109,43	1,03	1.273.541
10	Podrinjski	14.043.228	15.003.880	106,84	1,05	960.652
11	DC Brčko		5.854.211			
12	Ukupno	1.297.806.553	1.431.510.602	110,30	99,59	127.849.838

U toku 2016. godine najviše učešće naplate u ukupnoj naplati na području Federacije BiH imao je Sarajevski kanton, koji je sa naplatom od 527.035.721,00 KM predstavljao 36,82% ukupne naplate. Iza njega je Tuzlanski kanton sa učešćem od 15,06%, zatim Zeničko-dobojski 12,45%, Hercegovačko-neretvanski 13,31%, Srednjobosanski 7,28%, a kako je to navedeno u koloni 5 prethodne tabele.

S pravom se može postaviti pitanje ko je zaslužan za uplatu i rast javnih prihoda? Zasluga za ove rezultate pripada: poreznim obveznicima koji su izvršavali svoje obaveze, zaposlenicima porezne uprave koji su podsticali porezne obveznike da izvršavaju svoje obaveze, institucijama koje su utvrđivale naknade, takse i kazne, medijima koji su izvještavali javnost o radu Uprave i tako podsticali obveznike da plaćaju poreze, građanima koji su prijavljivali obveznike koji posluju suprotno zakonu i ne izvršavaju svoje obaveze.

Porezna uprava će i u narednom periodu usmjeriti sve raspoložive resurse u cilju povećanja naplate javnih prihoda za koje je nadležna i intenzivirat će sve svoje aktivnosti ka smanjenju porezne evazije i borbi protiv korupcije. Posebnu pažnju ćemo posvetiti jačanju svog ugleda i reputacije, kako bismo bili što bolji servis poreznim obveznicima i poboljšali stepen dobrovoljnog poštivanja propisa i plaćanja poreznih obaveza. Nastojat ćemo neprekidno unapređivati svoje usluge i educirati javnost o značaju poštivanja poreznih propisa.

4. Reforma Porezne uprave

Porezna uprava FBiH je nadležna za porezni sistem Federacije BiH i od njenog rada i stepena efikasnosti direktno zavisi naplata javnih prihoda u Federaciji BiH. U svom radu susreće se sa nizom nedostataka, ali i problema. Poreznu upravu treba reformisati, kadrovski i materijalno je osposobiti i učiniti je pravednijom, racionalnijom, efikasnijom i

transparentnijom. Ovakvu poreznu upravu nećemo ostvariti ni lahko, ni brzo, jer su potrebna zakonska rješenja, finansijska i materijalna sredstva, ljudski resursi, te unapređenja u organizaciji, procesnim i operativnim segmentima poslovanja. Zakonskim rješenjima treba omogućiti da Uprava ima sve preduvjete da bude dobro organizovana, efikasna, racionalna, učinkovita, da bude centar informacija i analiza za upravljanje fiskalnom i budžetskom politikom, da zaposlenici koji u njoj rade budu stručni, moralni, efikasni i zadovoljni, a odnos prema poreznim obveznicima transparentan, s poštovanjem i uvažavanjem. Pored zakonskih rješenja, treba značajno unaprijediti i uslove rada poreznih organa, smještajne kapacitete, a naročito edukaciju, osposobljen stručni kadar i informacioni sistem pomoću kojeg će se uspostaviti značajno unapređenje uredskog nadzora. Rukovodeći se postojećim stanjem i potrebama uspostave moderne i učinkovite porezne uprave predložen je novi Zakon o Federalnoj poreznoj upravi kojim bi se otklonile neke nedorečenosti koje sadrži postojeći Zakon. Novim zakonom potrebno je prije svega urediti sljedeće:

1. Porezna uprava treba biti samostalan organ uprave,
2. Da izvještaj o radu Porezne uprave usvaja Parlament FBiH,
3. Da se Porezna uprava on-line vezom poveže sa bankama,
4. Drugostepeni upravni postupak treba voditi u Poreznoj upravi,
5. Da Porezna uprava učestvuje i ima aktivnu ulogu u donošenju zakona i propisa koje će primjenjivati u svom radu,
6. Da se u Poreznoj upravi uspostavi interna kontrola,
7. Uspostava kombinovanog sistema finansiranja Porezne uprave (Budžet FBiH i vlastiti prihodi).

Usvajanjem navedenih prijedloga omogućit će se uslovi da Porezna uprava postane pravedna, racionalna i efikasna institucija, da efikasno i racionalno izvršava obaveze i zadatke u interesu FBiH i građana, omogućit će se transparentniji rad Uprave, veći priliv javnih prihoda, korist poreznim obveznicima koji uredno izvršavaju svoje porezne obaveze.

Kada su u pitanju naprijed navedeni prijedlozi treba ukazati da je Međunarodni monetarni fond – Odjel za fiskalne poslove u svom Izvještaju za poboljšanje rezultata rada Porezne uprave FBiH u principu podržao naprijed navedene prijedloge, te je za očekivati da će ovi prijedlozi i preporuke MMF-a ubrzo biti pretočeni u zakonsku regulativu FBiH.